Фінансове право

УДК 347.73:336.76:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16899824>**Виклики регулювання криптовалют у рамках українського правового поля****Вознюк Наталія Іванівна,**

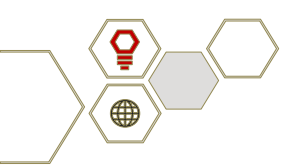
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін, юридичний факультет, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-6705-0497>

Хмеляерж Патрик,

доктор, доцент, директор наукового центру, Університет комісії національної освіти у Кракові, м. Краків, Польща, <https://orcid.org/0000-0003-0286-741X>

Прийнято: 03.08.2025 | Опубліковано: 18.08.2025

Анотація. Зростання ролі криптовалют у глобальній фінансовій системі трансформує традиційні механізми економічної взаємодії, сприяє розвитку цифрової економіки та створює нові формати фінансових відносин, водночас породжуючи ризики податкової невизначеності, правового статусу, фінансової безпеки та захисту прав споживачів. Адаптація національних правових систем до викликів цифрової економіки є стратегічною передумовою інтеграції у світовий фінансовий простір, однак в Україні, попри високий рівень впровадження криптовалют, нормативно-правове поле залишається фрагментарним, недостатньо гармонізованим з міжнародними стандартами (MiCA, FATF), що стримує інтеграцію та знижує інвестиційну привабливість ринку. Мета дослідження полягає у комплексному аналізі правового регулювання криптовалют в Україні, виявленні ключових внутрішніх викликів та розробленні

інструментів удосконалення нормативної бази відповідно до європейських вимог. Методологічну основу становлять системний і порівняльно-правовий підходи, методи юридичного аналізу, структурно-логічного узагальнення та візуалізації результатів. Узагальнено ключові проблеми національного регулювання криптовалют, серед яких – відсутність законодавчо закріпленого визначення терміна «криптовалюта», податкова невизначеність, часткова імплементація стандартів AML/CTF, слабка судова практика, відсутність дієвих механізмів захисту прав споживачів та неповна гармонізація з Регламентом ЄС MiCA. Проведено порівняння української правової моделі з міжнародними підходами, визначено структурні прогалини та фінансові ризики. Побудовано авторський алгоритм поетапної імплементації регулювання криптовалют в Україні, який включає етапи правового визначення, оподаткування, фінансового моніторингу, інституційного узгодження та євроінтеграційної гармонізації. Запропоновано карту правових пріоритетів із розподілом на термінові, середньострокові та довгострокові заходи, спрямовані на усунення нормативних колізій, підвищення прозорості ринку, зміцнення захисту прав учасників та інтеграцію України до єдиного цифрового ринку ЄС.

Ключові слова: віртуальні активи, податкове регулювання, AML/CTF, правові колізії, MiCA, цифровий ринок ЄС, криптовалюта.

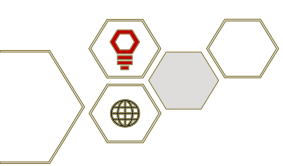
Challenges of cryptocurrency regulation within the Ukrainian legal framework

Nataliia Vozniuk,

Senior Lecturer, Department of Civil Law Disciplines, Faculty of Law, Lesya

Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-6705-0497>

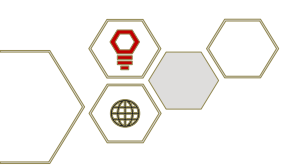

Patryk Chmielarz,

Doctor (Dr), Assistant Professor, Director of the Research Center, University
of the National Education Commission in Krakow, Krakow, Poland,

<https://orcid.org/0000-0003-0286-741X>

Abstract. The growing role of cryptocurrencies in the global financial system is transforming traditional mechanisms of economic interaction, promoting the development of the digital economy, and creating new formats of financial relations, while at the same time giving rise to risks of tax uncertainty, legal status, financial security, and consumer protection. The adaptation of national legal systems to the challenges of the digital economy is a strategic prerequisite for integration into the global financial space. However, in Ukraine, despite the high level of cryptocurrency adoption, the regulatory framework remains fragmented and insufficiently harmonized with international standards (MiCA, FATF), which hampers integration and reduces the market's investment attractiveness. The aim of this study is to conduct a comprehensive analysis of cryptocurrency regulation in Ukraine, identify key domestic challenges, and develop tools for improving the regulatory framework in accordance with European requirements. The methodological basis includes a systemic and comparative legal approach, methods of legal analysis, structural-logical generalization, and visualization of results. The key issues of national cryptocurrency regulation have been summarized, including the absence of a legally defined term "cryptocurrency", tax uncertainty, partial implementation of AML/CTF standards, weak judicial practice, lack of effective consumer protection mechanisms, and incomplete harmonization with the EU MiCA Regulation. A comparative analysis of Ukraine's legal model and international approaches was conducted, revealing structural gaps and fiscal risks. An original algorithm for the step-by-step implementation of cryptocurrency regulation in Ukraine was developed, encompassing stages of legal definition, taxation, financial monitoring, institutional coordination, and EU integration harmonization. A legal priority map has been proposed, structured into

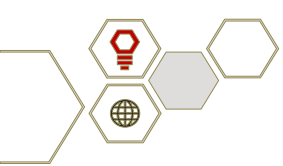

urgent, medium-term, and long-term measures aimed at eliminating regulatory inconsistencies, increasing market transparency, strengthening participant protection, and integrating Ukraine into the EU digital single market.

Keywords: virtual assets, tax regulation, AML/CTF, legal inconsistencies, MiCA, EU digital market, cryptocurrency.

Постановка проблеми. Стрімке поширення криптовалют у світі та зростання рівня їх впровадження в Україні зумовлюють необхідність формування цілісної системи правового регулювання цієї сфери. Україна входить до числа держав із високим рівнем використання криптоактивів, що створює значний потенціал для цифрової трансформації фінансового сектору, але водночас підвищує ризики, пов'язані з податковою невизначеністю, відмиванням коштів, шахрайством і відсутністю належного захисту прав споживачів. Стан нормативного поля залишається фрагментарним: у законодавстві відсутнє офіційне визначення криптовалюти, механізми оподаткування не врегульовані, а гармонізація з європейським Регламентом МіСА здійснюється повільно. Це ускладнює інтеграцію України до єдиного цифрового ринку ЄС, знижує інвестиційну привабливість і створює перешкоди для розвитку національної криптоіндустрії.

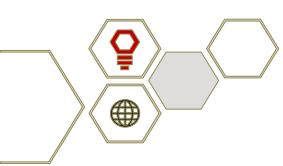
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження у сфері правового та фіскального регулювання криптовалют набувають динаміки як на глобальному, так і на національному рівнях. І. Андрущенко (I. Andrushchenko) та співавтори підкреслюють, що ефективне оподаткування цифрових активів потребує уніфікованих глобальних стандартів і врахування міжнародного досвіду [1, с. 529]. Т. Бачинський і Р. Радейко (Bachynskyy T., Radeiko R.) акцентують на правовому вакуумі щодо блокчейн-технологій в Україні, що стримує їх публічне впровадження [2, с. 3]. За висновками Т. Конлона (T. Conlon) та співавторів, регламент ЄС МіСА суттєво впливає на фінансові характеристики криптовалют, зокрема волатильність і прибутковість, диференційовано за

типами активів [3].

У роботі М. Іншина (М. Inshyn) та співавторів наголошено, що правова невизначеність статусу криптовалюти в Україні зумовлює бюджетні втрати та юридичні ризики, що потребує врегулювання ключових понять, ліцензування та нагляду [4, с. 169]. В. Россіхін (V. Rossikhin) зі співавторами обґрунтовує доцільність поетапної імплементації іноземного досвіду з урахуванням валютного контролю та ролі держави у цифровій трансформації [5, с. 254]. Дослідження А. Цветкова (А. Tsvyetkov) акцентує на бар'єрах гармонізації кріпторегулювання між ЄС, Британією та Україною й обґрунтовує потребу в ухваленні закону «Про віртуальні послуги» для адаптації до глобальних трендів AML/CTF [6, с. 47].

У статті Ю. Волкової (Y. Volkova) зі співавторами проаналізовано правову природу криптовалют як виклик традиційним грошовим системам, підкреслено потребу балансу між фінансовими інноваціями та суверенітетом грошово-кредитної політики [7, с. 178]. В. Мандрик і В. Мороз акцентують на необхідності врахування міжнародного досвіду, вдосконалення оподаткування та нейтралізації ризиків для монетарної стабільності [8, с. 67]. Л. Нескороджена з колегами обґрунтовують потребу нормативного закріплення криптовалют як цивільно-правового об'єкта та формування політики прозорості щодо емітентів і емісії цифрових активів [9, с. 197]. У дослідженні В. Левицького та співавторів запропоновано модель правового регулювання криптовалют, що охоплює правовий статус активів і бірж, ліцензування, імплементацію стандартів FATF та інтеграцію до міжнародного правового простору [10, с. 38]. О. Усатенко і А. Макурін провели порівняльний аналіз законопроектів щодо обігу криптовалют, виокремивши ліцензійні вимоги до майнінгу та проблеми правового визначення криптоактивів [11, с. 191]. Є. Бабич і В. Ліптуга наголошують на необхідності законодавчого оформлення обігу, оподаткування й біржової діяльності криптовалют, із посиленням контролем за відмиванням коштів і запобіганням терористичному фінансуванню [12, с. 171]. Д. Переверзєв обґрунтовує

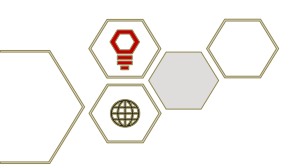

необхідність нормативного врегулювання криптовалют з акцентом на уніфікацію правил та гармонізацію українського законодавства з міжнародними підходами [13, с. 264]. У дослідженні М. Ільченко проаналізовано етапи розвитку правової бази крипторинку в Україні, визначено бар'єри правозастосування та запропоновано напрями її удосконалення [14, с. 123]. Г. Рибікова та О. Ковригіна розглядають віртуальні активи як цифрові об'єкти вартості, виокремлюючи проблеми класифікації, регулювання та перспективи на тлі глобалізації крипторинку [15, с. 78].

Узагальнено, що сучасні дослідники акцентують на важливості правового визначення статусу криптовалют, впровадженні механізмів контролю, ліцензування та оподаткування, а також гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри активізацію досліджень у сфері криптовалют, низка ключових питань – зокрема класифікація активів, податкові та облікові механізми, а також гнучке регулювання – залишаються невирішеними. Відсутність гармонізації з положеннями МіСА та рекомендаціями FATF ускладнює інтеграцію України в цифровий ринок ЄС, підвищує ризики для учасників і знижує інвестиційну привабливість. Запропоноване дослідження спрямоване на подолання зазначених бар'єрів шляхом систематизації ключових викликів, що супроводжують обіг криптовалют, та формування уніфікованих підходів до їх регулювання й оподаткування. Практична цінність отриманих результатів полягає у розробленні авторської карти правових пріоритетів та алгоритму регуляторного оновлення, які можуть бути використані як основа для оновлення національного законодавства та вдосконалення інституційної архітектури криптовалютного ринку.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є комплексний аналіз стану правового регулювання криптовалют в Україні, виявлення ключових внутрішніх викликів та правових колізій, а також розроблення авторської карти

правових пріоритетів і алгоритму імплементації законодавчих ініціатив, спрямованих на формування ефективної нормативної бази, гармонізованої з європейськими стандартами.

Завдання дослідження: а) провести комплексний аналіз чинного законодавства України у сфері регулювання криптовалют, порівнявши його з провідними міжнародними підходами до класифікації, ліцензування та регуляторного контролю; б) виявити ключові проблеми нормативно-методичного забезпечення обліку та оподаткування криптовалют, акцентуючи увагу на правових колізіях та фіскальних ризиках; в) розробити авторську карту правових пріоритетів та алгоритм імплементації законодавчих ініціатив, які можуть стати основою для вдосконалення правового та податкового регулювання криптовалютного ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Криптовалюти за останнє десятиріччя перетворилися з нішового цифрового експерименту на потужний глобальний фінансовий феномен, що охоплює мільйони користувачів по всьому світу. Їхня популярність зумовлена поєднанням інноваційних технологій (блокчейн, смартконтракти), відносної автономії від державних валютних систем та можливостей швидких транскордонних розрахунків. Станом на 2025 рік криптовалюти використовуються не лише як інвестиційний актив чи спекулятивний інструмент, але й як засіб розрахунку в міжнародній електронній комерції, індустрії цифрових послуг та в сегменті фінансових технологій (FinTech) [16]. Динаміка їхнього поширення є нерівномірною та залежить від рівня цифрової інфраструктури, регуляторного середовища та економічних умов конкретної країни. Аналіз світової статистики свідчить, що у 2025 році лідерами за часткою населення, яке володіє криптовалютами, стали держави з різними економічними моделями – від високорозвинених фінансових центрів до країн [16], де криптоактиви виступають альтернативою нестабільним національним валютам (рис. 1).

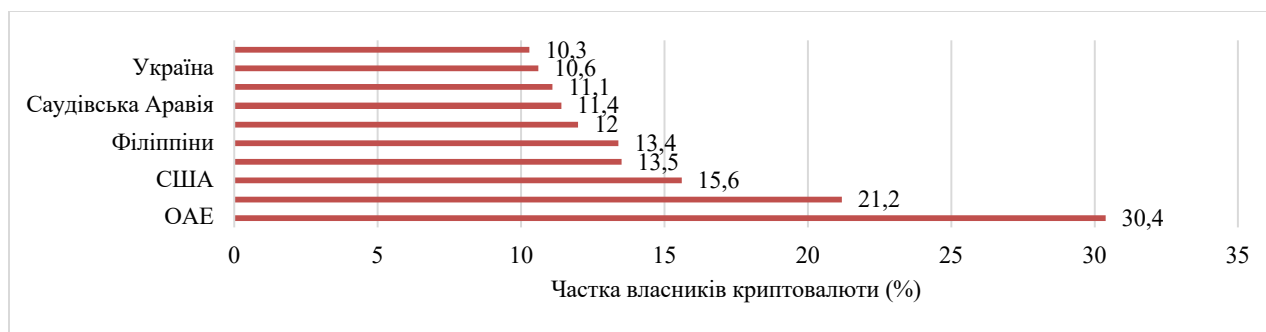
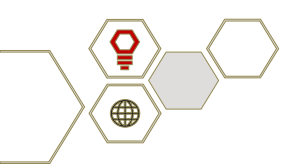

Рис. 1. Географія поширення криптовалют: ТОП-10 країн за рівнем володіння у 2025 році

Джерело: побудовано на підставі [16]

Окрім загальної частки власників криптовалют, важливою метрикою є рівень так званого «глобального базового впровадження» криптовалют (grassroots crypto adoption) - індекс, який враховує не лише кількість користувачів, а й обсяг транзакцій у роздрібному сегменті, активність у децентралізованих фінансах (DeFi), обсяг торгівлі на P2P-платформах, а також відносну роль криптовалют в національних економіках – рис. 2.

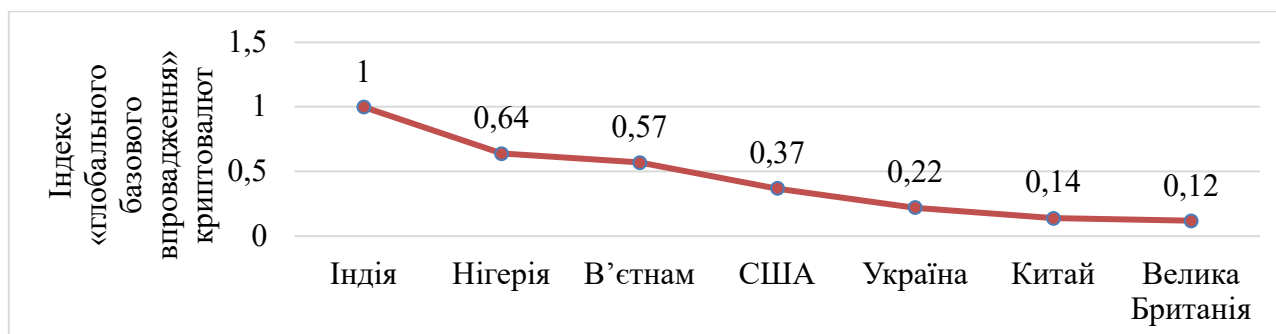
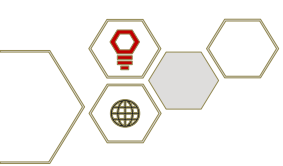

Рис. 2. Країни з найвищим рівнем впровадження криптовалют за індексом Global Crypto Adoption Index (2025)

Джерело: побудовано на підставі [16]

Високе місце України в рейтингу вказує на активне використання P2P-сервісів і DeFi-платформ, що свідчить про значний потенціал цифрової інклюзії, попри складні соціально-економічні умови. Це зростання відображає глобальну динаміку, що у 2025 році вийшла за межі етапу експериментів і перейшла до етапу активної інституціоналізації. Зміни у структурі ринку – зокрема

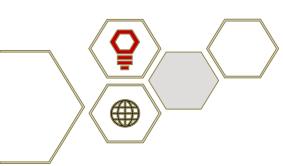

домінування стейблкойнів, що вперше перевищили 50 % транзакцій – засвідчують посилення ролі стабільних цифрових валют як платіжного засобу. Таким чином, Україна входить до числа світових лідерів за рівнем впровадження криптовалют, що об’єктивно зумовлює необхідність чіткого та комплексного правового врегулювання цієї сфери.

У цьому контексті важливо окреслити ключові напрями правового поля, у межах яких простежуються внутрішні виклики, нормативні колізії та регуляторні лакуни, що стримують розвиток криптоіндустрії.

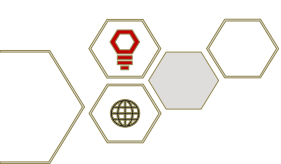
Одним із ключових викликів правового регулювання криптовалют в Україні є відсутність уніфікованого термінологічного визначення. У чинному законодавстві термін «криптовалюта» не закріплено на офіційному рівні; натомість використовується більш загальна категорія - «віртуальні активи», яка охоплює різні форми цифрових активів, зокрема криптовалюти. Така невизначеність формує підґрунтя для неоднозначного правозастосування, адже в різних нормативних документах пропонуються відмінні підходи до тлумачення природи криптовалют.

Першою спробою нормативного осмислення цього явища стало роз’яснення Національного банку України від 10.12.2014 р. [17], в якому Bitcoin був кваліфікований як грошовий сурогат, що не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися як законний платіжний засіб на території України. Цей документ відображає застережливий підхід до нових фінансових інструментів, заснований на їх невідповідності чинним нормам валютного та платіжного законодавства. У наступні роки термінологічна дискусія ускладнилася через множинність трактувань криптовалюти як правової категорії. У міжнародному контексті криптовалюти характеризуються через різні дефініції – від «інвестиційного активу», «цифрової валюти» чи «товару» до «розрахункової одиниці» або «цінного паперу». Така варіативність класифікацій свідчить про відсутність єдиної позиції як на глобальному рівні, так і в Україні, що призводить до нормативних колізій у правовому полі. Спільна заява

фінансових регуляторів України від 30.11.2017 р. [18] чітко окреслює межі чинного законодавства, вказуючи на неможливість віднесення криптовалют до жодної з усталених фінансово-правових категорій, зокрема: грошових коштів – через відсутність фізичної форми або обліку в банківській системі; валюти чи валютної цінності – через відсутність прив'язки до національних грошових одиниць; електронних грошей – через те, що криптовалюта не є зобов'язанням емітента; цінних паперів – через невідповідність формальним ознакам документа з майновим правом; грошового сурогату – через відсутність мети випуску і суб'єкта, що відповідає за емісію [18]. Тож українське законодавство не охоплює правовий режим, до якого могла б бути однозначно віднесена криптовалюта, що підсилює потребу в окремому законодавчому підході. Водночас міжнародне визнання криптовалют як засобу обміну та накопичення вартості зумовлює необхідність поступового адаптаційного механізму до їх правового врегулювання.

Певним зрушенням у цьому напрямі стало ухвалення 17.12.2022 р. Закону України «Про віртуальні активи» [19], який, однак, досі не набрав чинності через відсутність змін до Податкового кодексу. У статті 1 цього Закону віртуальний актив визначено як нематеріальне благо у цифровій формі, що має вартість та підтверджується записом у системі обігу. Хоча термін «криптовалюта» прямо не згадується в тексті Закону України «Про віртуальні активи» [19], у супровідних документах та офіційних роз'ясненнях Міністерства цифрової трансформації вона розглядається як різновид віртуального активу, що виконує функцію засобу обміну. Такий підхід засвідчує поступову нормалізацію криптовалют у правовому полі як економічно значущого явища. Подальшим кроком у напрямі нормативного закріплення став законопроект №13356 [20], зареєстрований у парламенті 10.06.2025 р., яким передбачено внесення змін до Закону України «Про Національний банк України». Проектом пропонується включити віртуальні активи до структури золотовалютних резервів держави, що може стати першим кроком до державного визнання криптовалют як фінансового ресурсу

стратегічного рівня.

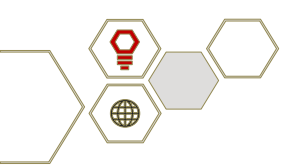
Тож, як свідчить наше дослідження, регулювання криптовалют в українському правовому полі відзначається еволюційною, але досі неповною динамікою. Попри ухвалення базового Закону «Про віртуальні активи» ще у 2021–2022 рр., станом на 2025 р. він так і не набув чинності через відсутність супровідних змін до Податкового кодексу. У табл. 1 систематизовано основні етапи становлення правового регулювання криптовалют в Україні:

Таблиця 1

Етапи формування правового регулювання криптовалют в Україні

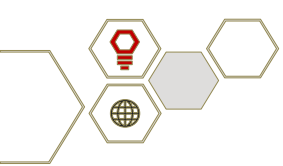
Рік/дата	Подія	Коментар
2017	Заява НБУ про те, що криптовалюта не є законним платіжним засобом	Фіксація заборонного підходу до використання криптовалют
2018	Реєстрація законопроектів №7183 і №7183-1; створення робочих груп НКЦПФР та Мінфіну	Перші спроби парламентського врегулювання залишились без голосування
2020	Міністерство цифрової трансформації розробляє законопроект «Про віртуальні активи»	Вперше запропоновано формальне визначення віртуальних активів, зокрема криптовалют
8 вересня 2021	Верховна Рада ухвалює Закон України «Про віртуальні активи» (№3637)	Закон визначає основні принципи обігу віртуальних активів
15 березня 2022	Президент підписує Закон	Але закон не набрав чинності, оскільки не внесено зміни до Податкового кодексу
2023-2024 рр.	Мінцифра анонсує підготовку нового законопроекту, гармонізованого з європейським регламентом MiCA	Намагається врахувати положення європейського законодавства
Квітень 2025 р.	Закон «Про віртуальні активи» досі не чинний	Регулювання здійснюється через загальні норми Цивільного, Податкового, Кримінального кодексів
10.06.2025 р.	Реєстрація Законопроекту 13356 про внесення змін до Закону «Про Національний банк України»	У пояснювальній записці до законопроекту акцентується на необхідності: надати крипторинку правовий статус і інституційний захист; визнати віртуальні активи як об'єкти права власності; гарантувати права трейдерів, власників криптовалют, бірж та інших учасників ринку

Джерело: побудовано на підставі [17; 18; 19; 20; 21]

Таким чином, наявні кроки у напрямі правового врегулювання криптовалют демонструють поступову трансформацію від заборонного до конструктивно-інституційного підходу. Проте відсутність узгодженого податкового та процедурного регулювання унеможливило повноцінне впровадження Закону України «Про віртуальні активи» й продовжує залишати ринок у сірій зоні правового поля. Українське нормативне середовище досі перебуває в процесі становлення, поступово еволюціонуючи від заборонно-обережного до обмежено-технічного підходу в тлумаченні правової природи криптовалют. Водночас відсутність уніфікованої термінології та повної інтеграції криптовалют у фінансову правову систему України актуалізує необхідність створення комплексної законодавчої бази, гармонізованої з міжнародними стандартами.

Однією з найбільш чітких ділянок українського правового горизонту криптовалют є податкове регулювання, яке наразі перебуває у стані нормативної невизначеності. Відсутність чітких правил оподаткування операцій з цифровими активами породжує правові колізії й ускладнює функціонування ринку та державний контроль [22]. Особливо дискусійним залишається статус доходів від майнінгу – виникає питання: чи класифікувати їх як результат господарської діяльності, інвестиційний прибуток чи інший вид доходів із потребою окремого податкового режиму? Аналогічні розбіжності існують у ставленні до самої криптовалюти – чи є вона товаром, інвестиційним активом чи платіжним засобом, що прямо впливає на податкові механізми (ПДФО, ПДВ, податок на прибуток) [22]. Ухиляючись від цієї детермінованості, податківці змушені застосовувати загальні норми, що веде до непослідовного адміністрування і, як наслідок, зменшує інвестиційну привабливість галузі. Проте 2025 р. ознаменувався важливим зрушенням. 24 квітня Парламент підтримав нову редакцію законопроекту про регулювання та оподаткування віртуальних активів [23]. Згідно з документом, пропонується: розподіл віртуальних активів на три категорії: токени, прив'язані до активів; токени електронних грошей; інші

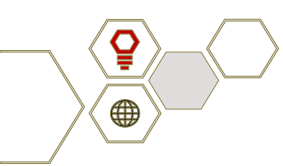

активи; для фізичних осіб: податкова ставка 18 % на прибуток від операцій з активами + 5 % військового збору; пільгова ставка 5 % доступна для активів, придбаних до ухвалення закону (діятиме до кінця 2026 р.). Ці новації відображають справжню податкову революцію – законодавці започатковують визначеність, яка раніше була відсутня, пропонуючи адаптований режим для криптоактивів. Водночас вона підтверджує: правове регулювання має забезпечити баланс між гнучкістю, передбачуваністю і фіскальною відповідальністю.

Проблеми нормативної невизначеності у сфері податкового регулювання криптовалют прямо впливають і на стан судової практики в Україні. Станом на 2025 рік кількість судових рішень, у яких безпосередньо розглядаються операції з криптоактивами, залишається вкрай обмеженою. Відсутність сталої прецедентної бази та єдиного правозастосовного підходу створює ситуацію високої юридичної непередбачуваності, особливо для інвесторів і підприємств, які здійснюють операції з цифровими активами.

Особливу складність становить доказування у кримінальних і цивільних справах, що стосуються криптовалют. Через децентралізовану природу блокчейн-мереж та відсутність класичного емітента або центрального оператора, встановлення факту володіння криптовалютою вимагає нестандартних доказів. Слідчі органи все частіше використовують непрямі індикатори: доступ до криптогаманців на електронних пристроях, наявність seed-фраз, історії транзакцій, листування або скриншотів, які підтверджують участь у криптоопераціях. Апаратні гаманці типу Ledger чи Trezor також розглядаються як докази, навіть за відсутності активів на момент вилучення [21].

Разом із цим, відсутність усталених процесуальних норм збору, збереження та оцінки цифрових доказів, а також необхідність залучення експертів у сфері блокчейн-аналітики призводять до неоднорідності судової практики та підвищують ризик оскарження рішень. У підсумку, недостатня розвиненість правозастосування ускладнює податковий контроль, стримує

правову легітимацію криптовалютного ринку та знижує рівень довіри до нього з боку потенційних інвесторів [21].

Відсутність усталених податкових правил, ефективного фінансового моніторингу та єдиної судової практики створює системний бар'єр для інтеграції України до єдиного цифрового ринку ЄС. Показником готовності національної фінансово-правової системи є рівень гармонізації з Регламентом ЄС MiCA (Markets in Crypto-Assets) [24], який встановлює комплексні стандарти регулювання криптоактивів. Попри задекларований курс на адаптацію європейських норм, імплементація MiCA в Україні залишається повільною та непослідовною. Досі не врегульовано правовий статус stablecoins, security tokens та інших видів криптоактивів, для яких у країнах ЄС уже діють вимоги щодо емісії, обігу та розкриття інформації [25]. Німеччина, Франція та Естонія вже впровадили механізми ліцензування провайдерів послуг у сфері віртуальних активів, процедури верифікації емітентів та стандарти розкриття даних для захисту інвесторів. В Україні ж відсутність прозорих процедур ліцензування та регуляторного нагляду ускладнює інтеграцію крипторинку до європейського правового простору. Це знижує інвестиційну привабливість та стримує виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС, залишаючи країну на етапі часткової гармонізації із загальноєвропейськими стандартами [25].

Комплексне вирішення виявлених викликів потребує системного підходу, який поєднує правові, інституційні та технологічні заходи. Пропонується авторський алгоритм регуляторного оновлення – рис. 3, спрямований на поетапну імплементацію сучасної системи правового регулювання криптовалют в Україні.

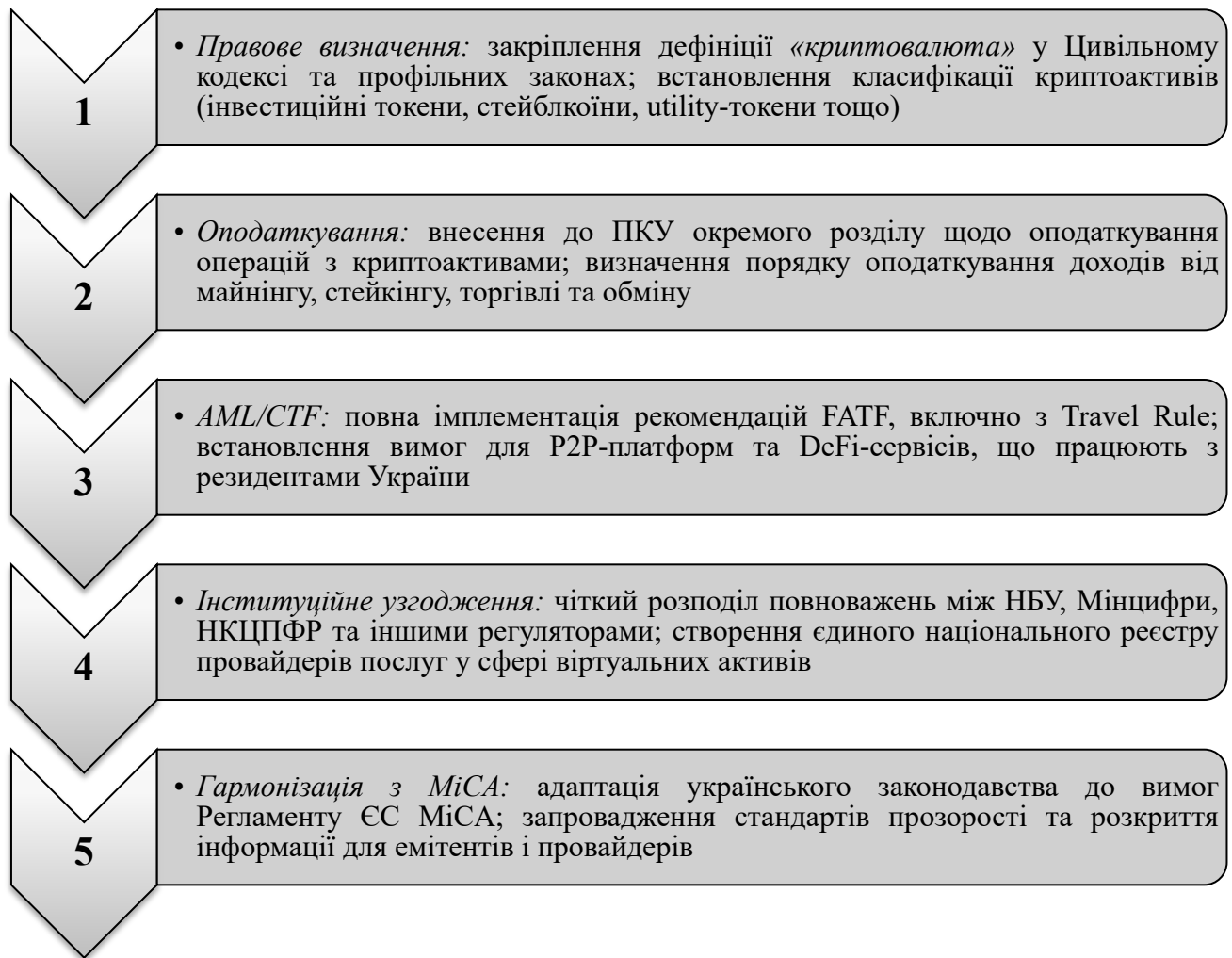
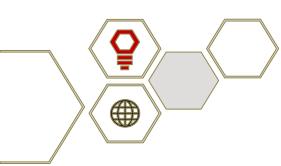
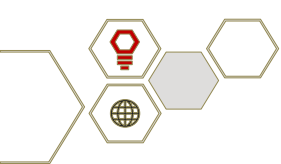

Рис. 3. Алгоритм імплементації регулювання криптовалют в Україні

Джерело: розробка авторів

Запропонований алгоритм імплементації регулювання криптовалют в Україні являє собою багаторівневу послідовність кроків, спрямованих на усунення ключових правових, інституційних та організаційних прогалин. Його структура передбачає логічний перехід від базового правового визначення криптовалюти та встановлення її класифікації – до розроблення чітких податкових правил, створення ефективної системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (AML/CTF), інституційної координації регуляторів і, зрештою, повної гармонізації національного законодавства з вимогами Регламенту ЄС MiCA.

Наукова новизна такого підходу полягає у поєднанні коротко- та

середньострокових заходів із довгостроковими пріоритетами інтеграції до єдиного цифрового ринку ЄС – табл. 2. У практичному вимірі це дозволяє сформувати прогнозоване і стабільне середовище для розвитку криптоіндустрії, захисту прав учасників ринку та підвищення інвестиційної привабливості України.

Таблиця 2

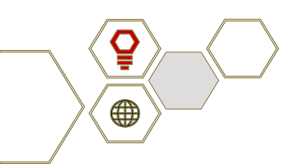
Узагальнена карта правових пріоритетів регулювання криптовалют в Україні

Часовий горизонт	Ключові дії	Очікуваний результат
Термінові (до 1 року)	- визначення правового статусу криптовалют; - внесення змін до ЦКУ, Закону «Про віртуальні активи»; - запровадження базових податкових норм у ПКУ.	Усунення правової невизначеності, формування базової нормативної інфраструктури
Середньострокові (1–3 роки)	- імплементація рекомендацій FATF; - створення механізмів захисту прав споживачів; - регулювання DeFi та стейблкоїнів.	Зміцнення фінансової безпеки, підвищення рівня довіри користувачів, розширення ринку криптопослуг
Довгострокові (3–5 років)	- повна гармонізація з MiCA; - розвиток національної інфраструктури зберігання та обігу криптоактивів; - створення фінтех-хабу.	Інтеграція в єдиний цифровий ринок ЄС, формування конкурентоспроможного криптосектору України

Джерело: розробка авторів

Реалізація цієї дорожньої карти дозволить не лише ліквідувати існуючі регуляторні бар'єри, але й створити умови для системного розвитку криптовалютного ринку за європейськими стандартами. Таким чином, Україна зможе перейти від фрагментарного правового регулювання до цілісної моделі, яка одночасно забезпечує інноваційний розвиток, економічну безпеку та відповідність міжнародним зобов'язанням.

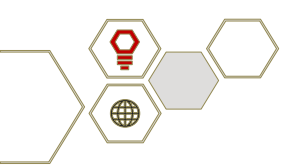
Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що, попри входження України до кола світових лідерів за рівнем впровадження криптовалют, функціонування цього сегмента фінансового ринку відбувається в умовах

нормативної фрагментарності та відсутності цілісної системи правового регулювання. Невизначеність правового статусу криптовалюти, використання у законодавстві узагальненого терміна «віртуальні активи» та відсутність його чіткого визначення створюють значні правові колізії, що ускладнюють податкове адміністрування, правозастосування та ефективний захист прав учасників ринку. Встановлено, що внутрішні виклики розвитку галузі охоплюють податкову невизначеність, часткову імплементацію стандартів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, нерозвинену судову практику, недостатній рівень кіберзахисту та відсутність дієвих механізмів відшкодування збитків споживачам. Виявлено, що неповна гармонізація з положеннями Регламенту ЄС MiCA обмежує інтеграційний потенціал України в єдиний цифровий ринок ЄС та знижує інвестиційну привабливість національного криптовалютного сектору. Запропонована у дослідженні карта правових пріоритетів та алгоритм регуляторного оновлення створюють методологічну основу для поетапного усунення ідентифікованих прогалин і формування комплексної моделі правового регулювання криптовалют. Така модель здатна забезпечити прозорість функціонування ринку, належний рівень захисту прав його учасників, стабільність фінансової системи та відповідність європейським нормативним стандартам.

Список використаних джерел

1. Andrushchenko I., Oksin V., Drozd S., Zaikina H., Frantovskyi Y. Cryptocurrency taxation features: International experience for sustainable development of Ukraine's tax sphere. *European Journal of Sustainable Development*. 2025. Vol. 14, № 2. P. 529–542. DOI: 10.14207/ejsd.2025.v14n2p529.
2. Bachynskyy T., Radeiko R. Legal regulations of blockchain and cryptocurrency in Ukraine. *Hungarian Journal of Legal Studies*. 2019. Vol. 60, № 1. P. 3–17. DOI: 10.1556/2052.2019.60102.
3. Conlon T., Corbet S., Oxley L. The influence of European MiCa regulation

on cryptocurrencies. *Global Finance Journal*. 2024. Vol. 63. DOI: 10.1016/j.gfj.2024.101040.

4. Inshyn M., Mohilevskyi L., Drozd O. The issue of cryptocurrency legal regulation in Ukraine and all over the world: A comparative analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, № 1. P. 169–174. DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-1-169-174.

5. Rossikhin V., Burdin M., Mykhalskyi O. Legal regulation issues of cryptocurrency circulation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. Vol. 4, № 3. P. 254–258. DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-3-254-258.

6. Tsvyetkov A. Legal regulation of cryptocurrencies in Europe: Challenges of harmonisation and development prospects. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2024. Vol. 29, № 4. P. 47–60. DOI: 10.56215/naia-herald/4.2024.47.

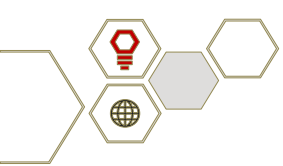
7. Volkova Y., Bon B., Borysenko A., Leheza Y., Leheza Y. Crypto Market Experience: Navigating Regulatory Challenges in Modern Conditions. *Al-Risalah: Forum Kajian Hukum Dan Sosial Kemasyarakatan*. 2024. Vol. 24, № 2. P. 178–194. DOI: 10.30631/alrisalah.v24i2.1625.

8. Мандрик В. О., Мороз В. П. Законодавче регулювання обігу криптовалют в Україні, проблеми та перспективи їх розвитку. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Т. 29, № 4. С. 67–71. DOI: <https://doi.org/10.15421/40290414>.

9. Нескороджена Л. Л., Бонь Б. О., Кононець О. М. Сучасний стан правового регулювання криптовалют в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 197–200. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-3/44.

10. Левицький В. О., Радинський С. В., Радинська С. С. Нормативно-правове регулювання ринку криптовалют та діяльності криптобірж в Україні та світі. *Інноваційна економіка*. 2023. № 3. С. 38–43. DOI: 10.37332/2309-1533.2023.3.4.

11. Усатенко О. В., Макурін А. А. Нормативно-правове регулювання

доходів від операцій із криптовалютою. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 34. С. 191–196. DOI: 10.32782/2413-9971/2020-34-32.

12. Бабич Є. Ю., Ліптуга В. О. Фінансово-правове регулювання обігу віртуальних валют. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Т. 3, № 86. С. 171–175. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.3.33.

13. Переверзев Д. В. Стан та перспективи нормативно-правового врегулювання обігу криптовалют в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 264–267. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-8/61.

14. Ільченко М. Г. Становлення та розвиток правового регулювання обігу криптовалют в Україні. *Право і суспільство*. 2022. № 6. С. 123–127. DOI: 10.32842/2078-3736/2022.6.29.

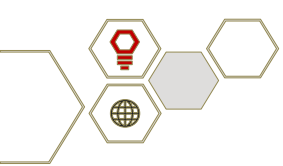
15. Рибікова Г., Ковригіна О. Особливості правового регулювання обігу віртуальних активів в Україні та світі. *Молодий вчений*. 2024. Т. 3, № 127. С. 78–84. DOI: 10.32839/2304-5809/2024-3-127-7.

16. Elad B. Cryptocurrency Adoption by Country Statistics 2025: Who's Leading and Why? / reviewed by Kathleen Kinder. CoinLaw.io. Updated: July 17, 2025. URL: <https://coinlaw.io/cryptocurrency-adoption-by-country-statistics/> (date of access: 11.08.2025).

17 Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin. *Національний банк України*. 10.11.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14#Text> (дата звернення: 05.06.2025).

18. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. 30.11.2017. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/spilna-zayava-finansovih-regulyatoriv-schodo-statusu-kriptovalyut-v-ukrayini> (дата звернення: 05.06.2025).

19. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення:

05.06.2025).

20. Про внесення змін до Закону України «Про Національний банк України» щодо включення віртуальних активів до золотовалютних резервів України: Проект Закону України № 13356 від 10.06.2025 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56556> (дата звернення: 05.06.2025).

21. Лукінчук Р., Пенкіна А. Доведення факту володіння криптовалютою у кримінальному процесі: джерела та інструменти. *Кримінальне право*. 2025. URL: <https://advanq.ua/dovedennya-faktu-volodinnya-kriptoalyutoyu-u-kriminalnomu-proczeni-dzherela-ta-instrumenti> (дата звернення: 05.06.2025).

22. Майбутнє оподаткування криптовалют в Україні: думка юристів. URL: <https://palai.media/article/majbutnye-opodatkovannya-kryptoalyut-v-ukrayini-dumka-yurystiv> (дата звернення: 05.06.2025).

23. Про внесення змін до ПКУ та деяких інших законодавчих актів щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні: Проект Закону України № 10225-д від 24.04.2025 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI12722I> (дата звернення: 05.06.2025).

24. European crypto-assets regulation (MiCA): Regulation (EU) 2023/1114 on markets in crypto-assets. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/european-crypto-assets-regulation-mica.html> (date of access: 11.06.2025).

25. Redlowska K., Ihnatenko O. Strengthening Ukraine's fight against financial crime by building resilience. URL: <https://cfi-ua.org/wp-content/uploads/2025/03/Building-Resilience-1103.pdf> (date of access: 11.06.2025).